

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania R. J.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zielonej Górze
o prawo do renty rodzinnej i socjalnej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 26
lutego 2025 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Poznaniu
z dnia 26 czerwca 2024 r., sygn. akt III AUa 279/24,

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- II. nie obciąża odwołującego się kosztami postępowania kasacyjnego;**
- III. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Zielonej Górze radcy prawnemu E. H. 240 zł (dwieście czterdzieści) powiększone o kwotę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu odwołującemu się w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z dnia 26 czerwca 2024 r. oddalił apelację ubezpieczonego R. J. od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z

dnia 25 stycznia 2024 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Decyzją z dnia 28 listopada 2022 r., ZUS odmówił skarżącemu prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce, ponieważ ustalił, że wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy od dnia 22 listopada 2018 r., a wobec tego niezdolność ta nie powstała przed 16 rokiem życia. Jednocześnie uchylono decyzję z 23 sierpnia 2022 r. Z tego samego powodu decyzją z dnia 29 listopada 2022 r. odmówiono skarżącemu prawa do renty rodzinnej po ojcu. Jednocześnie uchylono decyzję z 19 sierpnia 2022 r. Natomiast decyzją z dnia 30 listopada 2022 r. organ odmówił wnioskodawcy prawa do renty socjalnej, ponieważ ustalił, że wnioskodawca nie jest niezdolny do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia, posiada prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy, ustalone decyzją organu rentowego. Jednocześnie uchylono decyzję z dnia 25 sierpnia 2022 r.

Sąd Okręgowy oddalił odwołania od wyżej wymienionych decyzji.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji przeprowadził wyczerpujące postępowanie dowodowe, a zebrany materiał poddał wszechstronnej ocenie z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów, na tej podstawie poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, które zostały w pełni podzielone i przyjęte za własne. Sąd stwierdził, że spór w sprawie sprowadzał się do rozstrzygnięcia przesłanki związanej z momentem powstania niezdolności do pracy.

Sąd podkreślił, że postępowanie dowodowe w zakresie oceny stanu zdrowia wnioskodawcy pod kątem jego niezdolności do pracy zostało przeprowadzone prawidłowo, ponieważ oparte było na wiedzy biegłych lekarzy sądowych. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, co do stanu zdrowia skarżącego. Podkreślono, że w toku postępowania dowodowego przed Sądem Okręgowym, zostali powołani - biegli: psycholog oraz psychiatra, to jest specjaliści z dziedzin niezbędnych dla dokonania prawidłowych ustaleń w zakresie oceny stanu zdrowia wnioskodawcy. U wnioskodawcy rozpoznano chorobę psychiczną - schizofrenię. W opinii biegłych bezspeczne jest, że odwołujący chorował na schizofrenię od 1996 r. Wtedy zgodnie z dostępną dokumentacją

rozpoczął leczenie w poradni zdrowia psychicznego, wówczas również po raz pierwszy był hospitalizowany psychiatrycznie. U skarżącego zgodnie z przedstawionymi zaświadczeniami objawy takie pojawiały się już w 1987 r. Biegli przyjęli, że powyższe dolegliwości były objawami prodromalnymi rozpoznanej w późniejszym czasie choroby psychicznej. W opinii uzupełniającej biegli wyjaśnili, że rozbieżności we wnioskach obecnej opinii oraz wydanej do wcześniejszej sprawy wynikają z tego, że w obecnej sprawie dostępne było więcej dokumentacji medycznej, która pozwoliła na określenie wcześniejszej niezdolności do pracy oraz potwierdzenie pojawienia się objawów prodromalnych schizofrenii już podczas nauki szkolnej. W opinii biegłych choroba występowała już w dzieciństwie - potwierdza to stwierdzenie występowania objawów prodromalnych od 1987 r. i ten rok należy uznać na rok zachorowania na schizofrenię. Całkowita niezdolność do pracy występuje natomiast od 1996 r., ponieważ w tym roku nasilenie jego choroby uniemożliwiło mu podjęcie zatrudnienia.

Sądy oceniły, że opinie biegłych lekarzy sądowych powołanych przed Sądem pierwszej instancji zostały sporządzone fachowo, w oparciu o aktualną wiedzę, przedstawione w nich wnioski poparte są odpowiednimi argumentami. Biegli sądowi w należyty sposób wyjaśnili przedstawione przez Sąd Okręgowy zagadnienia, wskazali na czym oparli swoje tezy i co stanowiło ich podstawę.

W ocenie Sądu, skarżący nie wykazał, aby ocena Sądu Okręgowego była sprzeczna z zasadami logicznego rozumowania czy z doświadczeniem życiowym. Stwierdzono, że nie ma żadnych dowodów na to, że odwołujący się był niezdolny do pracy i to całkowicie przed 1996 r. Fakt, że od 1987 r. występowały u odwołującego symptomy zapowiadające późniejszą chorobę, nie jest przesądzający o tym, że już wcześniej był on niezdolny do pracy i to całkowicie, tym bardziej, że przez okres około 7 lat odwołujący po ukończeniu szkoły zawodowej świadczył pracę.

Wobec tego Sąd orzekł, że z uwagi na moment powstania całkowitej niezdolności do pracy skarżący nie spełnia warunków nabycia ani prawa do renty rodzinnej po zmarłych rodzicach, ponieważ ta przysługiwałaby, gdyby stał się całkowicie niezdolny do pracy do ukończenia 16 lat (to jest do 1990 r.), ewentualnie

do ukończenia nauki w szkole (to jest do 1992). Skarżącemu nie przysługuje także prawo do renty socjalnej, ponieważ pobiera rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Zaskarżając wyrok w całości, ubezpieczony zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, a mianowicie art. 233 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. oraz naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 68 ust. 1 pkt 3 w zw. z art. 65 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 1631 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna) w zw. z art. 12 ust. 2 oraz art. 13 ust. 1, a także art. 76 ust. 1 tej ustawy. Skarżący wnioskował o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej uzasadniono występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego przy jednoczesnej oczywistej zasadności skargi. Zagadnienie prawne ma dotyczyć odpowiedzi na pytanie w którym momencie, w przypadku chorób psychicznych takich jak schizofrenia, można uznać chorego za całkowicie niezdolnego do pracy. Natomiast oczywista zasadność ma wynikać z zarzutów zawartych w podstawie skargi kasacyjnej ponieważ zachodzi niewątpliwa, widoczna, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa niepodlegającymi różnej interpretacji.

W odpowiedzi organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że istotne zagadnienie prawne jest to zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawnym, a jego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, lecz także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51). Istotne zagadnienie prawne może odnosić się zarówno do prawa procesowego, jak i materialnego (M. P. Wójcik, (w:) Komentarz aktualizowany do Kodeksu postępowania cywilnego, red. J. Bodio, LEX 2016). Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 33/18, LEX nr 2508114; z dnia 16 maja 2018 r., II CSK 15/18, LEX nr 2499790). Chodzi o problem prawny, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2018 r., I UK 268/17, LEX nr 2508639).

Zagadnienie prawne przedstawione w skardze kasacyjnej nie uzasadnia jej przyjęcia do rozpoznania, bowiem kwestie, które zostały w nim podniesione doczekały się już rozstrzygnięcia w orzecznictwie. Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, że przesłanką nabycia prawa do renty rodzinnej na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej nie jest sama choroba osoby ubiegającej się o rentę rodzinną (w tym choroba psychiczna), ani niepełnosprawność (nawet w stopniu znacznym, formalnie orzeczona przez organ stwierdzający niepełnosprawność), lecz całkowita niezdolność do pracy (w rozumieniu art. 12 ust. 2 ustawy emerytalnej) powstała w okresach ściśle uregulowanych w przepisach (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 5 sierpnia 2020 r., I UK 50/19, LEX nr 3225110). W kontekście sformułowanego zagadnienia, li tylko na podstawie przytoczonego i ugruntowanego

stanowiska Sądu Najwyższego należy odpowiedzieć, że momentem powstania całkowitej niezdolności do pracy nie jest w każdym przypadku ani wystąpienie pierwszych objawów choroby ani też „pełne” rozwinięcie choroby, lecz moment, w którym wskutek wystąpienia objawów – pierwotnych, czy „rozwiniętych”, potencjalny świadczeniobiorca stał się niezdolny do wykonywania jakiejkolwiek pracy zarobkowej. Należy przy tym przypomnieć, że w sprawie, w której przedmiotem ustaleń i ocen sądu ubezpieczeń społecznych jest zdolność lub niezdolność ubezpieczonego do pracy z powodów medycznych (związanych ze stanem jego zdrowia), a taka sytuacja ma miejsce w przypadku ubiegania się o rentę rodzinną na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej, rozstrzygnięcie zagadnień dotyczących stanu zdrowia ubezpieczonego wymaga zasadniczo wiedzy specjalistycznej, skoro centralną kwestią wymagającą ustalenia jest całkowita niezdolność do pracy z przyczyn medycznych. W orzecznictwie podkreśla się w związku z tym konieczność zasięgnięcia w sporach o rentę z tytułu niezdolności do pracy opinii biegłych lekarzy właściwych specjalności w celu oceny stanu zdrowia ubezpieczonego z punktu widzenia możliwości wykonywania zatrudnienia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2020 r., I UK 50/19, LEX nr 3225110). W niniejszej sprawie Sąd, powołując się na opinie biegłych ustalił, że moment powstania całkowitej niezdolności do pracy przypadł poza granicami czasowymi określonymi w art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej.

Okoliczność przedstawiona w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jako zagadnienie prawne nie może świadczyć o oczywistej zasadności skargi. Warto przypomnieć, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2022 r., II USK 721/21, LEX nr 3491370).

Ze względu na powyższe argumenty, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnięto stosując zasadę z art. 102 k.p.c.

[SOP]

[a.ł.]

